

Datum
2022-02-07

Diariennr
KST 2021/344

Ert datum
2021-11-09

Ert diariennr
S2021/07285

Socialdepartementet

Promemoria om nya könstillhörighetslagar – Utkast till lagrådsremiss

Kammarrätten har – utifrån de aspekter som domstolen har att beakta – följande synpunkter.

Förslag till lag om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen

I förslaget har begreppet ”ingrepp i könsorganen” som används i könstillhörighetslagen bytts mot ”kirurgiska ingrepp” i en persons könsorgan. I skälen anges att den nya lagen är avsedd att omfatta samma typer av ingrepp som nuvarande reglering omfattar, dvs. kirurgiska ingrepp i könsorganen och avlägsnande av könskörtlar (s. 45, jfr även s. 49 i utkastet). I propositionen till könstillhörighetslagen anges att det med ingrepp i könsorganen avses endast kirurgiska ingrepp i genitalorganen. Det anges också att strålbehandling av könsorganen räknas som ingrepp i paragrafens mening (prop. 1972:6 s. 28 och 59).

Enligt ordalydelsen är den föreslagna regleringen snävare genom att det anges att den nya lagen är tillämplig på endast *kirurgiska* ingrepp. Det finns i utkastet inte något uttalande om ett utökat tillämpningsområde motsvarande det som finns i förarbetena till könstillhörighetslagen. Kammarrättens bedömning är att strålbehandling av könsorganen omfattas i könstillhörighetslagen men inte i förslaget till ny reglering. Om avsikten är att den nya regleringen ska tillämpas på samma typer av ingrepp som nuvarande reglering medger utgör detta ett potentiellt problem.

I förslaget har kraven i könstillhörighetslagen på att personen ”sedan lång tid upplever att han eller hon tillhör det andra könet” och ”sedan en tid uppträder i

Postadress

Box 2302
103 17 Stockholm

Besöksadress

Birger Jarls Torg 5

Telefon

08-561 690 00

E-post: kammarrattenistockholm@dom.se

Internet: www.kammarrattenistockholm.domstol.se

enlighet med denna könsidentitet” tagits bort, medan kravet att personen ”måste antas komma att leva i denna könsidentitet även i framtiden” föreslås finnas kvar. I författningskommentaren anges att en person fortsättningsvis måste antas vara fast etablerad i, och inte får vackla om, sin könsidentitet (s. 135 i utkastet). I skälen för förslaget framförs dock att kravet på att personen i fråga måste antas leva i denna könsidentitet även i framtiden, i praktiken innebär att ett kirurgiskt ingrepp inte kan bli aktuellt förrän det har förflutit en sådan tid att personens vilja får anses tillräckligt belyst (s. 55 i utkastet). Vidare anges att hur lång tid detta är lämpligen regleras genom föreskrifter (s. 60 i utkastet).

I förslaget till lag om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen (där en liknande förändring görs) anges i författningskommentaren och skälen för förslaget att det är en framåtsyftande sannolikhetsbedömning som ska göras (s. 84 och 140 i utkastet).

Kammarrätten anser att det är något oklart hur bedömningen enligt förslaget ska göras och hur den förhåller sig till bedömningen enligt könstillhörighetslagen. Om avsikten är att viss hänsyn ska tas till hur länge en person har haft en viss uppfattning om sin könsidentitet anser kammarrätten att det är lämpligt att detta framgår av lagtext, alternativt av bestämmelsens författningskommentar. Detta särskilt med hänsyn till att könstillhörighetslagen innehåller sådana kriterier. Det är också olyckligt om de föreslagna regleringarna, med i stort sett samma ordalydelser, ska ges olika innebörd i det nu aktuella avseendet utan att skillnaderna tydligt framgår av t.ex. författningskommentaren.

Kammarrätten vill lyfta frågan vad som händer och hur bedömningen ska ske när det finns flera olika kirurgiska ingrepp som skulle kunna vara aktuella men ansvarig läkare och den enskilde har olika uppfattning om vilket ingrepp som ska göras. Eftersom den enskilde då vägras ett kirurgiskt ingrepp bör frågan kanske överlämnas till Socialstyrelsen enligt 3 §. Frågan är hur Socialstyrelsen, och i förlängningen förvaltningsdomstolarna, ska avgöra frågan om ingreppet ska tillåtas eller inte? Att avgöra frågan utifrån om förutsättningarna i 2 § är uppfyllda är troligtvis inte ändamålsenligt.

Konsekvenser av förslagen

I utkastet framförs att förslaget inte beräknas föranleda någon ökad måltillströmning till förvaltningsdomstolarna (s. 133 i utkastet).

Kammarrätten förutspår inte någon drastisk tillströmning av mål med anledning av förslagen. Kammarrätten vill emellertid påpeka att det rör sig om ny lagstiftning vilket i sig kan föranleda en viss ökad måltillströmning. Vidare är det rimligt att anta att den nya regleringen kommer att generera nya gränsdragningsfrågor som tidigare inte har aktualiserats. Detta inte minst mot bakgrund av att förslaget till lag om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen bygger på självbestämmande i stället för ett fastställelseförfarande och att det är svårt att överblicka effekterna av en sådan ändring.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Christian Groth och kammarrättsrådet Pär Hemmingsson. Föredragande har varit fiskalen Erik Westberg.

Christian Groth

Pär Hemmingsson

Erik Westberg

Kopia till

Övriga kammarrätter

Hovrätterna

Förvaltningsrätterna under Kammarrätten i Stockholm

Justitiedepartementet, expeditionschefen och enheten DOM

Domstolsverket

Kammarrättens intranät

Tidningarnas telegrambyrå